

บรรณานุกรม

- กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1. (2515). กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.
- กรมศิลปากร. (2508). *ประชุมพงศาวดารภาคที่ 35*. พระนคร: ครุสภา.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2536). *แนวทางการพัฒนาการสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- คณะเภสัชศาสตร์. (2535). *ประวัติการแพทย์แผนไทยและการพัฒนาสมุนไพรในสมุนไพรสวนสิริ
รุกขชาติ*. กรุงเทพฯ: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2538). *สยามเภสัชชยพฤษภ: ภูมิปัญญาชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2483). *เวชนิสตีคอบบ์ที่
ระลึกลงานฉลอง 50 ปี 2432-2482*. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยเชมม.
- โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). *หมอไทย ยาไทย*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2516). *พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1*.
พระนคร: คลังวิทยา.
- ชนินทร์ รัดนสกุล, ไพลิน ศรีอรุโณทัย, รพีพรรณ จันทนลาช และ ลัดดา แนนใจ. (2537).
การบันทึกและการถ่ายทอดความรู้ทางการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันการแพทย์
แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2540). *การเมืองของการปฏิบัติขนาดครอบครัวในประเทศไทย*. คุณฉันทิน
รัฐศาสตร์คุณฉันทิน, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินอุทัย กาญจนะจิตรรา. (2548). *สุขภาพคนไทย 2548*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เชอวเลีย เคอ ฟอรั้ง. (2513). “จดหมายเหตุฟอรั้ง” *ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 80*. พระนคร:
ครุสภา.
- ดำเนิน เลขะกุล. (2519). *การแพทย์ไทยสมัยอยุธยา*. พระนคร: โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2491). *เสียดบาล*. ศิลปากร, 2(2), 82.
_____. (2514). *นิทานโบราณคดี*. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- แดนบิช บรัดเลย์. (2385). *คัมภีร์ครุภักวิทยา*. ม.ป.ท.
- ตำราพระโอสถพระนารายณ์. (2523). ม.ป.ท.
- ตำรายาชีลาจารึกในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. (2505). พระนคร: พิษณุการพิมพ์.
- ทำเนียบนามภาคที่ 2 และทำเนียบข้าราชการวังหลวง. (2511). พระนคร: อักษรบริการ.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2504). พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. กรุงเทพฯ:

คุรุสภา.

เทียนฉาย กีระนันท์. (2539). เศรษฐกิจการเงินสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นราธิปประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. (2505). จดหมายเหตุลาลูแบร์ เล่ม 1.

กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.

นายหนวดย. (2508). หมอบรัดเลย์กับกรุงสยาม. กรุงเทพฯ: รัชดาการพิมพ์.

นิโคลัส แชร์แวนส. (2506). ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม

(สันต์ ท. โกมลบุตร, แปล). พระนคร: ก้าวหน้า.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2523). ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพระราชพงศาวดารอยุธยา. กรุงเทพฯ:

บรรณกิจ.

นพรัตน์, สมเด็จพระ. (2514). พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระนพรัตน์

วัดพระเชตุพน, พระนคร: คลังวิทยา.

ประจักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2543). การเมืองและการปกครองไทย: มติทางประวัติศาสตร์และสถาบัน

ทางการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มายด์พับลิชชิ่ง.

ประชุมจารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. (2517). ม.ป.ท.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1. (2506). พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 12 ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. (2506). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 31 ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. (2506). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 36. (2511). พระนคร: คุรุสภา.

ประทีป ชุมพล. (2525). วัดพระเชตุพนกับการศึกษาด้านจารึก. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร.

(ฉบับพิเศษ), 121.

_____. (2541). ประวัติศาสตร์การแพทย์แผนไทย: การศึกษาเอกสารตำรา. กรุงเทพฯ:

อาสีไทพ์.

ปาลเลกซ์. (2506). เล่าเรื่องเมืองไทย (สันต์ ท. โกมลบุตร, แปล). พระนคร: ก้าวหน้า.

พญาลิไท. (2515). ไตรภูมิพระร่วง. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่ม 8. (2500). พระนคร: โรงพิมพ์ศาสนา.

พระประชา ปสนนธมโม และคณะ. (2529). จุดเปลี่ยนแห่งทศวรรษ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกล

คิมทอง.

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3-4 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์. (2506). กรุงเทพฯ:

คลังวิทยา.

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1-2 ฉบับหอพระสมุดแห่งชาติ. (2505). พระนคร:
คลังวิทยา.

พิชาญ พัฒนา. (2509). ความเป็นมาของการแพทย์เมืองไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พิศณุประสาทเวช, พระยา. (2529). ตำราเวชศึกษา. กรุงเทพฯ: ดวงดีการพิมพ์.

เฟลด์ส ยอร์ช ฮอร์. (2504). หมอเฮลส์ในรัชกาลที่ 4 (กองคริสเตียนศึกษา, แปล). พระนคร:

กองคริสเตียนศึกษา สภาคริสตจักรในประเทศไทย.

ภารดี มหพันธ์. (2531). คู่มือการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์. ชลบุรี: ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

มนัสวีร์ อุณหนันท์. (2505). ประวัติการแพทย์มิชชันนารีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ไทยเกษม.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2531). เอกสารการสอนชุดวิชาประวัติศาสตร์สังคมและ
การเมืองไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มาลี สิทธิเกรียงไกร. (2543). การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของระบบการแพทย์ในภาคเหนือ,
เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มัสซิงแห่งกรุงสยาม. (2396). ม.ป.ท.

มณจิรา ดัชนีเกตุ และ ไสยภักดิ์ ธรรมศรี. (2525). การพัฒนาสมุนไพรไทยด้านสาธารณสุขสมัย
รัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุวดี คปนิยากร. (2522). วิวัฒนาการของการแพทย์ไทยตั้งแต่สมัยเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดรัชกาล

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร

มหาบัณฑิต, สาขาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราตรี วานิชลักษณ์. (2521). ประวัติการแพทย์แผนโบราณในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์
การแพทย์, 1(2), 2.

ลาตูแบร์. (2510). จดหมายเหตุลาตูแบร์ฉบับสมบูรณ์ เล่ม 1 (สันต์ ท. โกมลบุตร, แปล).

พระนคร: ก้าวหน้า.

โลเนย์.เอ. (2538). สยามและคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส (ปทุมรัตน์ วงดนตรี, แปล). กรุงเทพฯ:
กรมศิลปากร.

วิลเลียม เอช. แมคนีลล์. (2519). ประวัติศาสตร์โลก (สุจิตรา วุฒิสถียร และคณะ, แปล). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิลเลียม เอส แบรดเลย์. (2527). สยามสามสมัยจากสายตาของหมอบรัดเลย์ (แก่งกาจ งามขจรวิวัฒน์
และธัญญา พลอนันต์, แปล). กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์เพื่อนชีวิต.

ศิริราชร้อยปี: ประวัติและวิวัฒนาการ. (2531). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีเสาวภาคย์, พระองค์เจ้า. (2504). *ลัทธิธรรมนิยมต่างๆภาค 4 ฉบับหอสมุดแห่งชาติ*. พระนคร: คลังวิทยา.

สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2539). *ข้อเสนอจัดตั้งสถาบันการแพทย์แผนไทยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2537). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เสถียร ลายลักษณ์. (2478). ร.ท. กฎหมายประจำศก เล่ม 2, 7, 10, 16, 22. พระนคร: โรงพิมพ์ เดลิเมล์.

สมบัติ จำปาเงิน. (2544). *กระทรวง ทบวง กรม ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สรโรจ แสงวิเชียร. (2531). *ศิริราชร้อยปี: ประวัติและวิวัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: คณะแพทย์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุริย์ พงษ์จันทร์. (2525). *ความสัมพันธ์ระหว่างมิชชันนารีอเมริกันกับไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, สารคดีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ และ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2530). *การแพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาแห่งการพึ่งตนเอง*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. บรรณาธิการ. (2545). *การสาธารณสุขไทยพ.ศ.2542-2543*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.

สุด แสงวิเชียร. (2513). *มอญในอดีตและปัจจุบัน: การศึกษาโครงกระดูกและเครื่องมือเครื่องใช้สมัยทวารวดี*. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.

_____. (2518). *ศิริราชที่ผมรู้จัก*. กรุงเทพฯ: วอลท์ ดิสเนย์.

_____. (2521). *จุดจบของการแพทย์แผนโบราณและการเริ่มต้นของการแพทย์แผนปัจจุบันของไทย*. วารสารสังคมศาสตร์การแพทย์, 1(2), 25-26.

สุด แสงวิเชียร และ วัฒนา สุภวัน. (2520). *รายงานการศึกษาและขุดค้นทางโบราณคดีที่บ้านธาตุและอ้อมแก้ว อ.หนองหาน จ.อุดรธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์ หงส์ทอง. (2510). *คำบรรยายคันไม้ยาไทย*. พระนคร: บพิธ.

สมพร ภูติยานันท์. (2542). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

โสภิตบรรณลักษณ์, ขุน. (2506). *คำราชาไทย*. พระนคร: อักษรสัมพันธ์.

แสงโสม เกษมศรี. (2515). *ประวัติศาสตร์สากลยุคปัจจุบัน(ค.ศ.1453-1914)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

สำราญ วังศุพาทย์. (2510). *รวมปาฐกถางานอนุสรณ์ยุทธยาครบรอบ 200 ปี เล่ม 1*. พระนคร: ศุภสภา.

เสาวภา พรศิริพงษ์. (2539). สถานภาพและทิศทางการวิจัยการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เสาวภา พรศิริพงษ์ และพรทิพย์ อุตุภรัตน์. (2537). การบันทึกและการถ่ายทอดความรู้ทางการ
แพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

อนุสรณ์ 84 ปีศิริราช. (2519). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2538). การเปลี่ยนโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4-พ.ศ. 2475.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์การคำครุสภา. (2515). กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1. พระนคร: ครุสภา.

องค์การคำครุสภา. (2511). ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 44. พระนคร: ครุสภา.

อรรถ ราวอาจิณ และ กาญจนา แก้วเทพ. (2523). รายงานการวิจัย เรื่อง “บทบาทของแพทย์แผน
โบราณในการพัฒนาการสาธารณสุขไทย”. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฮอลต์ ดี.จี.อี. (2521). ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 1 (วรมยุพา สนิทวงศ์
ณ อยุธยา, แปล). พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช.

แฮบบ์อด โลว์ มอฟเฟ้ท. (2520). แผ่นดินพระจอมเกล้า (นิจ ทองโสภิต, แปล). พระนคร: โรงพิมพ์
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

Donald, C. L. (1969). *Mo Bradley and Thailand*. Michigan: William B. Beramans.

Pietrusewsky, M. (1974). *The Palaeodemography of a Prehistoric Thai Population: Non Nok
Tha*. n.p.

Siamese Theory and Practice of Medicine, Bangkok Calendar for the Year 1865. (1865). n.p.

Yen, D. (1977). *Hoabinhian, The Evidence and the Question from Northwest Thailand, Sunda
and Sahul: Prehistoric Study in Southeast Asia Malanesia and Australia*. Sydney:
Allen J. Golson and R. Jones eds Academics Press.